EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Copyright for the Polish translation by Naczelny Sąd Administracyjny, Warszawa 2014

SEKCJA PIERWSZA

SPRAWA ZOLOTAS przeciwko GRECJI (nr 2)

(Skarga nr 66610/09)

WYROK
[Wyciąg[1]]

STRASBURG
29 stycznia 2013

OSTATECZNY

29/04/2013

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok podlega korekcie wydawniczej

[1] Niniejsze tłumaczenie zostało przygotowane w oparciu o wyciąg z wyroku dostępny w języku angielskim na stronie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

W sprawie Zolotas przeciwko Grecji (Nr 2),

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Pierwsza Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

Isabelle Berro-Lefèvre, *Przewodnicząca,*
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Julia Laffranque,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Erik Møse, *sędziowie,*

oraz André Wampach, *Zastępca Kanclerza Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 stycznia 2013 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa została wszczęta skargą (nr 66610/09) wniesioną do Trybunału dnia 7 grudnia 2009 r. przeciwko Republice Greckiej na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja") przez obywatela greckiego, pana Anastasiosa Zolotasa („skarżący").

2. Rząd Grecji („Rząd") reprezentowany był przez delegatów swojego Pełnomocnika, panią F. Deoussi, Radcę w Państwowej Radzie Prawniczej, oraz panią Z. Hadjipavlou, Specjalistkę ds. Prawnych w Państwowej Radzie Prawniczej.

3. Skarżący zarzucał, w szczególności, naruszenie prawa gwarantowanego na mocy art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

4. W dniu 31 sierpnia 2011 roku Rząd otrzymał zawiadomienie o złożeniu skargi. Ponadto, postanowiono jednocześnie rozstrzygnąć kwestię dopuszczalności oraz zasadności skargi (art. 29 § 1 Konwencji).

FAKTY

5. Skarżący urodził się w 1924 roku, zmarł zaś 27 lutego 2011 roku w czasie, kiedy jego skarga była rozpatrywana przez Trybunał. Jego syn, p. Panayotis Zolotas, oświadczył, że pragnie, aby postępowanie było kontynuowane.

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

6. W dniu 11 lipca 1974 roku, skarżący, który w tym czasie był aktywnym zawodowo prawnikiem, otworzył rachunek bankowy w Powszechnym Banku Grecji, na który wpłacił kwotę 660.000 drachm (1.936,90 EUR). Od drugiej połowy 1981 roku do 2003 roku nie dokonywał on żadnych operacji na przedmiotowym rachunku (nie wpłacał ani nie wypłacał pieniędzy, nie wpisywał też odsetek do książeczki oszczędnościowej w tym celu dostarczonej). Ponieważ zarówno on, jak i jego żona borykali się z bardzo poważnymi, prowadzącymi do inwalidztwa problemami zdrowotnymi, skarżący zmuszony był przez wiele lat przebywać za granicą. W dniu 6 lutego 2003 roku zażądał od banku informacji na temat stanu konta. Bank odpowiedział, że ponieważ od drugiej połowy 1981 roku na rachunku nie dokonywano żadnych operacji, wszelkie jego roszczenia względem rachunku uległy przedawnieniu. Bank poinformował jednak skarżącego, że nadal posiada on aktualne dane skarżącego w rejestrze, w którym znajdowały się także informacje o oprocentowaniu naliczonym na jego rachunku.

7. W dniu 3 czerwca 2003 roku, skarżący wniósł powództwo przeciwko bankowi przed sądem cywilnym, żądając zasądzenia kwoty zdeponowanej na rachunku, powiększonej o kwotę narosłych odsetek (razem 30.550,74 EUR). Wyrokiem nr 1481/2005 z dnia 21 kwietnia 2005 roku, Sąd Pierwszej Instancji w Atenach oddalił jego powództwo, uznając, że roszczenia skarżącego uległy przedawnieniu na skutek upływu dwudziestoletniego okresu przedawnienia dotyczącego roszczeń z umów o przechowanie rzeczy zamiennych (*anomaly parakathiki*) w rozumieniu art. 830 Kodeksu Cywilnego (zob. paragrafy 18 i 19 poniżej). Sąd wskazał w szczególności, co następuje:

> "... [Skarżący] powołuje się na art. 1 Protokołu nr 1 … oraz na Protokół Paryski z dnia 20 marca 1952 dotyczący ochrony własności; nie mają one jednak w niniejszej sprawie zastosowania, jako że pierwszeństwo przed nimi ma instytucja przedawnienia ustawowego wynikająca z przepisów prawa krajowego. Przedawnienie ustawowe, [o którym mowa w art. 247 Kodeksu Cywilnego], ma zastosowanie niezależnie od faktu, że zgodnie z art. 3 Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942, lokaty pieniężne w bankach krajowych oraz związane z nimi kwoty odsetek przechodzą nieodwracalnie na własność Państwa w przypadku, gdy posiadacz rachunku nie zgłosił do nich roszczeń przez okres dwudziestu lat w przypadku lokat oraz pięciu lat w przypadku odsetek..."

8. Skarżący odwołał się od wyroku, opierając swoje argumenty na odpowiednich przepisach prawa krajowego oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji. Skarżący argumentował, że termin przedawnienia uległ zawieszeniu na skutek działania siły wyższej bądź też, że jego bieg uległ przerwaniu zgodnie z przepisem art. 260 Kodeksu Cywilnego, ponieważ bank dokonywał aktualizacji jego dokumentacji co sześć miesięcy, wpisując tam kwotę narosłych odsetek.

9. Wyrokiem nr 2452/2006 z dnia 6 kwietnia 2006 roku, Sąd Apelacyjny w Atenach oddalił apelację, przyjmując stanowisko, że dwudziestoletni okres przedawnienia mający zastosowanie do umów o przechowanie rzeczy zamiennych uzasadniony był względami interesu publicznego polegającymi na konieczności rozwiązywania, w interesie społeczności (*koinoniki oikonomia*), stosunków prawnych, które powstały tak dawno temu, że sama kwestia ich istnienia zaczynała budzić wątpliwości. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, fakt, że bank cały czas zapisywał odsetki narastające na rachunku skarżącego nie był równoznaczny z uznaniem roszczeń skarżącego, co mogłoby skutkować przerwaniem biegu dwudziestoletniego okresu przedawnienia. W przypadku lokat bankowych, bieg tego terminu mógł zostać przerwany wyłącznie przez nową wpłatę bądź wypłatę środków, przeniesienie środków bądź wypłatę odsetek. Sąd Apelacyjny oparł swoją decyzję także o postanowienia Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942, zgodnie z którym kwoty pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych, na których przez okres co najmniej dwudziestu lat nie zarejestrowano żadnej aktywności, przechodzą na własność Państwa po upływie tego okresu.

10. Sąd Apelacyjny odrzucił także zarzut podniesiony przez skarżącego, dotyczący rzekomego zawieszenia biegu okresu przedawnienia na skutek działania siły wyższej (tj. problemów zdrowotnych skarżącego i jego żony). Sąd uznał, że działanie siły wyższej nie miało miejsca w tej sprawie, ponieważ skarżący i jego żona nie byli chorzy w sposób nieprzerwany przez cały okres przedawnienia, w szczególności zaś w okresie ostatnich sześciu miesięcy tegoż okresu, co oznaczało, że skarżący miał możliwość podjęcia środków zgromadzonych na rachunku oraz narosłych odsetek, czy to osobiście, czy poprzez przedstawiciela.

11. Skarżący wniósł skargę kasacyjną, powołując się na art. 1 Protokołu Nr 1 do Konwencji.

12. W dniu 12 stycznia 2009 roku, Sąd Kasacyjny oddalił skargę jako bezzasadną, argumentując, że zastosowanie przedmiotowych przepisów nie skutkowało naruszeniem prawa skarżącego do poszanowania mienia w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1 (wyrok nr 50/2009). Analizując zagadnienie bardziej szczegółowo, Sąd Kasacyjny orzekł, co następuje:

> „... z uwagi na fakt, że wspomniany wyżej termin przedawnienia, podobnie jak każdy inny ustawowy termin przedawnienia, wprowadzony został w interesie publicznym, który wymaga, aby stosunki prawne, których charakter stał się trudny do ustalenia z powodu upływu czasu, były odpowiednio unormowane prawnie, czego wymagają także interesy społeczności, zaskarżonych postanowień nie można uznać za sprzeczne z [treścią Protokołu nr 1]."

13. Wyrok stał się prawomocny w dniu 9 czerwca 2009 roku; w tym samym dniu poświadczono także jego autentyczność.

II. WŁAŚCIWE PRAWO I PRAKTYKA KRAJOWA

14. Art. 3 Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942 o ustawowym przedawnieniu praw z lokat bankowych oraz innych papierów wartościowych i roszczeń oraz przeniesieniu ich na rzecz Państwa stanowi, co następuje:

Ustawowe przedawnienie lokat i odsetek i przejęcie ich przez Państwo

„Lokaty pieniężne w bankach krajowych oraz związane z nimi kwoty odsetek ... przechodzą nieodwracalnie na własność Państwa w przypadku, gdy posiadacz rachunku nie zgłosił do nich roszczeń i jeśli nie były dokonywane jakiekolwiek transakcje na rachunku przez okres dwudziestu lat od daty ich udostępnienia bądź też, w przypadku odsetek, przez okres pięciu lat od daty, w której stały się wymagalne."

15. Dekret Ustawodawczy nr 1195/1942 przyjęty został decyzją Rady Ministrów nr 315 z dnia 30 maja 1946 i pozostał w mocy także po wejściu w życie Kodeksu Cywilnego.

16. Zgodnie z postanowieniami dekretu ustawodawczego, przedawnienie niektórych długów oraz roszczeń następuje z korzyścią dla Państwa, nie zaś dla dłużnika, jak ma to miejsce w normalnej sytuacji. Oprócz lokat w bankach i instytucjach kredytowych, długi i roszczenia te obejmują także długi i roszczenia związane z kapitałem oraz dochodami z papierów wartościowych zgromadzonych w bankach i spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

...

18. Mające zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego stanowią, co następuje:

Art. 247

Ustawowe przedawnienie roszczeń

„Prawo do wymagania od innej osoby bądź podmiotu, aby podjął określone działania bądź od takich działań się powstrzymał (roszczenie) podlega przedawnieniu z mocy ustawy."

Art. 249

Dwudziestoletni okres przedawnienia

„Jeśli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, okres przedawnienia roszczeń wynosił będzie dwadzieścia lat."

...

Art. 260

Przerwanie biegu – Uznanie roszczeń

„Bieg okresu przedawnienia ustaje w przypadku, gdy roszczenie zostaje w jakikolwiek sposób uznane przez dłużnika."

...

Art. 830

Przechowanie rzeczy zamiennych

„W przypadku dania na przechowanie kwoty pieniężnej bądź innego rodzaju rzeczy zamiennych, w razie wątpliwości stosunek taki uznawany będzie za formę pożyczki w przypadku, gdy przechowawca upoważniony jest do korzystania z rzeczy. Jednak w odniesieniu do czasu i miejsca zwrotu danych na przechowanie rzeczy, przepisy dotyczące przechowania będą miały zastosowanie w przypadku wystąpienia jakichkolwiek wątpliwości. ...”

19. Pojęcie „przechowanie rzeczy zamiennych” odnosi się do przechowania, w następstwie zawarcia przez strony umowy, pieniędzy bądź innych rzeczy zamiennych przez drugą stronę (przechowawcę), który uprawniony jest do korzystania z rzeczy. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa, zdeponowanie pieniędzy w banku na normalnie oprocentowanej lokacie i z możliwością natychmiastowej wypłaty środków traktowane będzie jako umowa o przechowanie rzeczy zamiennych.

20. Na mocy art. 260 Kodeksu Cywilnego, bieg okresu przedawnienia ustaje w przypadku, gdy dłużnik w jakikolwiek sposób dokona uznania roszczenia. Ogólnie przyjmuje się, że tego rodzaju uznanie wymaga jedynie wykonania czynności bądź działań pokazujących w sposób jednoznaczny, że dłużnik uznaje ciążące na nim zobowiązanie oraz roszczenie przysługujące wierzycielowi. Działanie takie może przyjąć formę częściowego zwrotu kwoty zadłużenia, wypłaty odsetek, ustanowienia zabezpieczenia, wnioskowania o dodatkowy czas na realizację świadczenia czy też wnioskowania o zwolnienie z długu (Georgiadis-Stathopoulos, *Kodeks Cywilny – Komentarz*, str. 461).

21. Aby akt uznania długu przez dłużnika mógł skutkować przerwaniem biegu terminu przedawnienia (art. 260 Kodeksu Cywilnego), musi on być skierowany do wierzyciela i do tegoż wierzyciela dotrzeć (wyrok Sądu Kasacyjnego nr 1178/1976, *Nomiko Vima* 25/710). Sam fakt wpisania informacji o długu do dokumentacji dłużnika nie jest równoznaczny z uznaniem roszczenia w rozumieniu art. 260, nie może zatem doprowadzić do przerwania biegu przedawnienia (wyrok Sądu Kasayjnego nr 924/1977, *Nomiko Vima* 26/726).

22. Co się tyczy okresu przedawnienia roszczeń posiadaczy rachunków bankowych w odniesieniu do tych rachunków, przyjmuje się, że bieg terminu przedawnienia ustaje w momencie nowej wpłaty bądź wypłaty środków z rachunku a także dokonania jakichkolwiek innych działań skutkujących zmianami na rachunku. Bieg przedawnienia nie ustaje na skutek naliczenia odsetek na rachunku, nawet jeśli ulegają one kapitalizacji, ani też na skutek następującej co sześć miesięcy aktualizacji dokumentacji dotyczącej posiadacza rachunku (wyroki Sądu Kasacyjnego nr 739/2004 i 50/2009).

...

24. Na podobnej zasadzie, Sąd Kasacyjny orzekł, że banki nie są zobowiązane powiadamiać posiadaczy rachunków o zbliżającym się upływie terminu przedawnienia. Ponieważ banki wydają każdemu klientowi książeczkę oszczędnościową, na kliencie spoczywał obowiązek jej aktualizacji, ponieważ stanowi ona dowód kwoty zapisanej na rachunku oraz wykonywanych na tym rachunku transakcji (wyroki Sądu Kasacyjnego nr 432/1990 oraz 1623/1995).

PRAWO

I. UWAGA OGÓLNA

25. Trybunał musi po pierwsze ustalić, czy p. Panayotis Zolotas uprawniony jest do dochodzenia roszczeń ze skargi złożonej przez skarżącego, który zmarł w lutym 2011 roku.

26. Trybunał zauważa, że w szeregu spraw, w trakcie rozpatrywania których nastąpiła śmierć skarżącego, Trybunał brał pod uwagę oświadczenia spadkobierców skarżącego bądź też członków jego najbliższej rodziny, wyrażające wolę kontynuowania postepowania (zob. np. *Deweer przeciwko Belgii*, 27 lutego 1980 roku, § 37-38, Seria A nr 35; *X przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 5 listopada 1981, § 32, Seria A nr 46; *Vocaturo przeciwko Włochom, 24 maja 1991,* § 2, Seria A nr 206-C; *G. przeciwko Włochom,* 27 lutego 1992, § 2, Seria A nr 228-F; *Pandolfelli i Palumbo przeciwko Włochom*, 27 lutego 1992 roku, § 2, Seria A nr 231-B; *X przeciwko Francji*, 31 marca 1992, § 26, Seria A nr 234-C; *Raimondo przeciwko Włochom,* 22 lutego 1994, § 2, Seria A nr 281-A; *Malhous przeciwko Republice Czech* (dec.) [Wielka Izba], skarga nr 33071/96, ETPC 2000-XII; porównaj także *Scherer przeciwko Szwajcarii*, 25 marca 1994, § 31-32, Seria A nr 287).

27. W omawianej sprawie, Trybunał zauważa, że p. Panayotis Zolotas jest synem skarżącego i jednym z jego spadkobierców ustawowych i że prawo podlegające ochronie na mocy art. 1 Protokołu nr 1 jest jak najbardziej prawem przenoszalnym. P. Panayotis Zolotas posiada zatem uprawniony interes uzasadniający przyznanie mu legitymacji do dochodzenia roszczeń w imieniu zmarłego ojca.

II. ZARZUT NARUSZENIA POSTANOWIEŃ ARTYKUŁU 1 PROTOKOŁU Nr 1 KONWENCJI

28. Skarżący zarzucał, że krajowe sądy cywilne, opierając swoje ustalenia na regule dwudziestoletniego okresu przedawnienia, o której

mowa w przepisach Kodeksu Cywilnego, a także na postanowieniach Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942, uznały że roszczenia skarżącego wobec banku, w którym posiadał on rachunek, uległy przedawnieniu, a zgromadzone na rachunku środki zostały przejęte przez Państwo, będące ostatecznym beneficjentem w odniesieniu do środków znajdujących się na nieaktywnych rachunkach bankowych. Skarżący zarzucił, że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1, który stanowi, co następuje:

> „Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z podstawowymi zasadami prawa międzynarodowego.
>
> Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa Państwa do wydawania takich ustaw, jakie uzna za konieczne dla uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zapewnienia uiszczania podatków bądź innych należności czy kar pieniężnych."

...

B. Przedmiot sprawy

1. Oświadczenia stron

(a) Rząd

30. Rząd podkreślił, że głównym celem wprowadzenia Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942 była ochrona interesu powszechnego poprzez uniemożliwienie bankom, spółkom z ograniczoną odpowiedzialnością oraz innym osobom prawnym gromadzenia kapitału bądź dochodów z papierów wartościowych w przypadku, gdy ich posiadacze nie wykazywali żadnej aktywności; w większości przypadków sytuacje takie następowały na skutek zgonu osób uprawnionych nieposiadających spadkobierców bądź też na skutek zrzeczenia się roszczeń.

31. Roszczenia skarżącego uległy przedawnieniu na podstawie przepisów ogólnych Kodeksu Cywilnego, które funkcjonowały równolegle do przepisów dekretu ustawodawczego i które były od tych przepisów niezależne. Dekret ustawodawczy różnił się od art. 247 i n. Kodeksu Cywilnego tym, że kwoty, w odniesieniu do których roszczenia uległy przedawnieniu, przejmowało Państwo, nie zaś bank prowadzący nieaktywny rachunek. Zastosowanie przepisów dekretu ustawodawczego w przypadku skarżącego nie miało jednak szczególnego wpływu na okres przedawnienia, ponieważ, zdaniem Rządu, roszczenie skarżącego i tak uległoby przedawnieniu – nawet w przypadku, gdyby zastosować wyłącznie przepisy Kodeksu Cywilnego, przy czym jedyna różnica polegałaby na tym, że to bank, a nie Państwo, byłby wówczas beneficjentem.

32. W opinii Rządu, bank nie miał obowiązku zawiadamiać skarżącego o nadchodzącym terminie przedawnienia. Jako że bank wydał skarżącemu

książeczkę oszczędnościową, na skarżącym spoczywał obowiązek jej zapewnienia jej aktualizacji, ponieważ stanowiła ona dowód kwoty zapisanej na rachunku oraz wykonywanych na tym rachunku transakcji (Rząd powołał się na wyroki Sądu Kasacyjnego nr 432/1990 i 1623/1995 – zob. paragraf 24 powyżej).

33. W związku z powyższym, następująca co sześć miesięcy aktualizacja dokumentacji dotyczącej stanu rachunku skarżącego przez bank, przyjmująca postać wpisania danych o odsetkach naliczonych od zgromadzonej na rachunku kwoty, nie skutkowała przerwaniem okresu przedawnienia, ponieważ akt ten nie był skierowany do skarżącego i do niego nie dotarł, lecz dotyczył jedynie aktualizacji danych bankowych, co było elementem wewnętrznej procedury banku. Informacja o przeprowadzeniu czynności, o której mowa, nie była przekazywana skarżącemu, jako że skarżący nie kontaktował się z bankiem w celu dokonywania transakcji bądź też wpisania zmian stanu rachunku w książeczce oszczędnościowej.

34. Rząd skrytykował też skarżącego za to, że nie wykazał się on nawet minimalnym stopniem staranności. Rząd wskazał wreszcie, że sądy krajowe odrzuciły argument dotyczący siły wyższej podnoszony przez skarżącego na poparcie tezy, że bieg terminu przedawnienia uległ zawieszeniu z uwagi na problemy zdrowotne, z jakimi borykał się sam skarżący oraz jego żona.

(b) Skarżący

35. Skarżący podnosił, że jego intencją, w momencie zawierania umowy i zgodnie z duchem zasady swobody umów, było zawarcie umowy o rentę dożywotnią. W jego opinii zastosowanie okresu przedawnienia, w sytuacji, kiedy nie wystąpiło żadne zagrożenie dla porządku publicznego, było niezgodne z zasadami dobrej wiary, moralności oraz wzajemności. Co więcej, kapitalizacja środków na lokacie poprzez narastanie odsetek nie mogła, w jego opinii, ulec przedawnieniu, jako że bank, poprzez naliczanie odsetek, uznał jego roszczenie w sposób wprawdzie pośredni, ale mimo to niedwuznaczny. Co więcej, kapitalizacja odsetek skutkować powinna zawieszeniem biegu przedawnienia.

36. Skarżący podkreślił, że bank powinien był poinformować go o ryzyku utraty środków, a Państwo powinno było zabezpieczyć te środki przez rozsądny, minimalny termin po upływie okresu przedawnienia w celu zapewnienia ochrony własności skarżącego oraz jego spadkobierców. Skarżący powołał się na przykłady w ustawodawstwie francuskim, włoskim i niemieckim, które wprowadzały tego rodzaju obowiązki informacyjne.

37. Zdaniem skarżącego, fakt, że na jego rachunku nie były wykonywane żadne transakcje w trakcie biegu przedawnienia był konsekwencją działania siły wyższej, w szczególności w okresie pomiędzy ostatnimi sześcioma miesiącami przedmiotowego okresu a datą 6 lutego

2003 roku, kiedy to skarżący zażądał od banku powiadomienia go o stanie rachunku.

38. Skarżący podnosił wreszcie, że Dekret Ustawodawczy nr 1195/1942 nie został nigdy ratyfikowany, wobec czego nie posiadał on mocy wiążącej ustawy. Skarżący uważał, że niedopuszczalne jest, aby w państwie takim jak Grecja stosowano ustawodawstwo pochodzące z okresu okupacji kraju przez nazistowskie Niemcy i dokonywano konfiskaty środków pieniężnych należących do osób fizycznych bez zawiadamiania ich o tym fakcie. W jego opinii, nie można było powoływać się na względy związane z interesem publicznym ze szkodą dla interesów osób prywatnych, których dotyczyła niniejsza sprawa, w sytuacji, w której brak było ustawodawstwa zezwalającego osobom znajdującym się w omawianej sytuacji na domaganie się odszkodowania za utratę własności.

2. *Ocena Trybunału*

(a) Podsumowanie odpowiednich zasad prawa

39. Trybunał podkreśla, że art. 1 Protokołu nr 1, którego zasadniczym celem jest zapewnienie ochrony jednostki przed nieuzasadnioną ingerencją ze strony Państwa w prawo do poszanowania mienia, może także obejmować pozytywne obowiązki po stronie Państwa, wymagając podjęcia przez nie pewnych środków niezbędnych dla ochrony prawa własności, zwłaszcza w przypadku, gdy istnieje bezpośredni związek między środkami, których skarżący ma prawo oczekiwać ze strony władz, a skutecznym poszanowaniem swojego mienia (zob. *Öneryıldız przeciwko Turcji* [Wielka Izba], skarga nr 48939/99, § 134, ETPC 2004-XII; *Păduraru przeciwko Rumunii* [Wielka Izba], skarga nr 63252/00, § 88, ETPC 2005-XII; *Broniowski przeciwko Polsce* [Wielka Izba], skarga nr 31443/96, § 143, ETPC 2004-V; oraz *Sovtransavto Holding przeciwko Ukrainie,* skarga nr 48553/99, § 96, ETPC 2002-VII). Nawet w przypadku stosunków o charakterze horyzontalnym istnieć mogą względy związane z interesem publicznym, skutkujące nałożeniem określonych obowiązków na Państwo. Przykładowo, w sprawie *Broniowski* (op. cit., § 143), Trybunał orzekł, że pozytywne obowiązki wynikające z treści art. 1 Protokołu nr 1 mogą wymagać od Państwa zastosowania środków niezbędnych do zapewnienia ochrony praw majątkowych (zob. *Kotov przeciwko Rosji* [Wielka Izba], skarga nr 54522/00, § 109, 3 kwietnia 2012).

40. Granice pomiędzy pozytywnymi a negatywnymi obowiązkami ciążącymi na Państwie na mocy art. 1 Protokołu nr 1 są trudne do dokładnego określenia. Mimo to jednak mające do nich zastosowanie zasady pozostają podobne. Niezależnie od tego, czy sprawa rozpatrywana jest w kontekście pozytywnego obowiązku ciążącego na Państwie, czy też konieczności uzasadnienia ingerencji ze strony władz publicznych, kryteria, jakie należy zastosować, zasadniczo się od siebie nie różnią. Zarówno

ingerencja w prawo do poszanowania mienia, jak i powstrzymanie się od podejmowania działań muszą zapewnić zachowanie sprawiedliwej równowagi między potrzebami ogólnego interesu społeczeństwa a wymogami ochrony praw podstawowych jednostki (zob. m.in. *Sporrong i Lönnroth przeciwko Szwecji*, 23 września 1982, § 69, Seria A nr 52, oraz *Kotov,* op. cit., § 110).

41. Trybunał uznał także, że w określonych okolicznościach art. 1 Protokołu nr 1 może wymagać zastosowania „określonych środków niezbędnych w celu zapewnienia ochrony prawa własności ... nawet w przypadkach dotyczących sporów sądowych między osobami fizycznymi bądź spółkami (zob. *Sovtransavto Holding*, op. cit., § 96). Zasada ta stosowana była szeroko w kontekście postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko dłużnikom będącym osobami prywatnymi (zob. *Fuklev przeciwko Ukrainie*, skarga nr 71186/01, § 89-91, 7 czerwca 2005, oraz *Kesyan przeciwko Rosji* [Wielka Izba], skarga nr 36496/02, § 79-80, 19 października 2006; zob. także *Kin-Stib i Majkić przeciwko Serbii*, skarga nr 12312/05, § 84, 20 kwietnia 2010 roku; *Marčić i Inni przeciwko Serbii*, skarga nr 17556/05, § 56, 30 października 2007; oraz, *mutatis mutandis*, *Matheus przeciwko Francji*, skarga nr 62740/00, § 68 i n., 31 marca 2005).

42. W celu dokonania oceny zgodności z wymogami art. 1 Protokołu nr 1, Trybunał musi przeprowadzić ogólną analizę poszczególnych interesów, mając na względzie fakt, że celem Konwencji jest gwarantowanie praw mających charakter „praktyczny i skuteczny". Musi on zatem zignorować pozory i dokonać analizy stanu faktycznego występującego w sytuacji będącej przedmiotem sprawy. Ocena tego rodzaju obejmować może nie tylko odpowiednie zasady dotyczące odszkodowania – jeśli dana sytuacja jest równoznaczna z zaborem mienia – ale także postępowanie stron, wliczając w to środki stosowane przez Państwo oraz sposób ich wdrażania. W omawianym kontekście, podkreślić należy, że stan niepewności – niezależnie od tego, czy dotyczy on przepisów ustawowych, administracyjnych, czy też wynika z praktyk stosowanych przez władze – stanowi czynnik, który należy brać pod uwagę dokonując oceny działań podejmowanych przez Państwo. W istocie, gdy sprawa dotyczy kwestii związanej z interesem ogólnym, władze publiczne zobowiązane są działać w odpowiednim czasie oraz w sposób spójny i adekwatny (zob. *Tunnel Report Limited przeciwko Francji*, skarga nr 27940/07, § 39, 18 listopada 2010).

43. Trybunał przywołuje ponadto ustalenia zawarte w jego orzecznictwie, zgodnie z którymi fakt, iż do roszczeń skarżącego ma zastosowanie określony termin przedawnienia, nie ma sam w sobie znaczenia z punktu widzenia Konwencji. Instytucja przedawnienia stanowi powszechnie występujący element krajowych systemów prawnych Układających się Państw, mający na celu zapewnienie pewności prawa oraz ostateczności zapadających na jego mocy decyzji, a także zapobieganie

niesprawiedliwości, jaka mogłaby mieć miejsce, gdyby sądy zmuszone były dokonywać rozstrzygnięć dotyczących wydarzeń z zamierzchłej przeszłości (zob. *J.A. Pye (Oxford) Ltd et J.A. Pye (Oxford) Land Ltd przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [Wielka Izba], skarga nr 44302/02, § 68, ETPC 2007-III, oraz *Stubbings i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 22 października 1996, § 51, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV).

44. Trybunał wreszcie podkreśla, że pojęcie „interesu publicznego" zawarte w zdaniu drugim akapitu pierwszego art. 1 Protokołu nr 1 jest z konieczności obszerne. Władze krajowe mają co do zasady lepszą, niż sędzia międzynarodowy, możliwość oceny tego, co leży „w interesie publicznym". Trybunał, uznając za rzecz naturalną, że margines oceny, jakim dysponuje ustawodawca w trakcie wdrażania poszczególnych polityk społecznych i ekonomicznych powinien być szeroki, będzie szanował ocenę ustawodawcy w zakresie tego, co leży w interesie publicznym, chyba że ocena taka będzie w oczywisty sposób bezpodstawna. Potencjalne istnienie rozwiązań alternatywnych samo w sobie nie czyni zaskarżonego ustawodawstwa nieuzasadnionym. Zakładając, że ustawodawca działa w ramach przyznanego mu marginesu oceny, do Trybunału nie należy ocena, czy przedmiotowe ustawodawstwo stanowiło najlepsze rozwiązanie dla problemu lub czy ustawodawca powinien był skorzystać ze swobody uznania w inny sposób (zob. *J.A. Pye (Oxford) Ltd przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 44302/02, § 45, 15 listopada 2005 r.).

(b) Zastosowanie wskazanych wyżej zasad w odniesieniu do niniejszej sprawy

45. W niniejszej sprawie, Trybunał zauważa na wstępie, że w momencie, kiedy skarżący udał się do banku w dniu 6 lutego 2003 roku celem uzyskania informacji na temat stanu rachunku, dowiedział się, że z uwagi na brak jakichkolwiek transakcji na tym rachunku od drugiej połowy 1981 roku, wszelkie dotyczące go roszczenia uległy przedawnieniu. Decyzje podjęte przez sądy krajowe jasno wskazują, że w momencie otwarcia rachunku skarżący zawarł umowę z bankiem, która – zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem greckich sądów oraz stanowiskiem tamtejszej doktryny – stanowiła umowę o przechowanie rzeczy zamiennych (art. 830 Kodeksu Cywilnego). Roszczenia skarżącego wynikające z przedmiotowej umowy podlegały dwudziestoletniemu okresowi przedawnienia wskazanemu w przepisach Kodeksu Cywilnego (art. 247 i 249).

46. Trybunał zauważa także, że sądy krajowe, które rozpatrywały sprawę skarżącego, oparły swoje ustalenia na art. 3 Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942, zgodnie z którym lokaty pieniężne oraz odsetki od tych lokat przechowywane w bankach przejmowane są w sposób nieodwołalny przez Państwo w przypadku niezgłoszenia względem nich roszczeń przez posiadacza rachunku bądź też w przypadku braku jakichkolwiek transakcji na rachunku przez okres dwudziestu lat. Sąd

Apelacyjny uznał dodatkowo, że bieg przedawnienia nie został przerwany (jako że wpisy w dokumentacji bankowej dotyczące odsetek na rachunku skarżącego nie skutkowały przerwaniem jego biegu – zob. paragraf 9 powyżej) ani też nie uległ zawieszeniu na skutek działania siły wyższej, jak podnosił skarżący (zob. paragraf 10 powyżej).

47. Zdaniem Trybunału, przedawnienie roszczeń skarżącego w odniesieniu do jego rachunku bankowego stanowiło ingerencję w jego prawo własności. Ingerencja ta nie była formą wywłaszczenia ani środkiem mającym na celu uregulowanie sposobu korzystania z własności; musi ona zatem być rozpatrywana zgodnie z postanowieniami zdania pierwszego akapitu pierwszego art. 1 (zob., *mutatis mutandis, Optim i Industerre przeciwko Belgii* (dec.), nr 23819/06, § 35, 11 września 2012). Należy zatem ustalić, czy zapewniona została sprawiedliwa równowaga między potrzebami ogólnego interesu społeczeństwa a wymogami ochrony praw podstawowych danej osoby.

48. Trybunał nie poddaje w wątpliwość, że okres przedawnienia, o którym mowa w art. 247 i 249 Kodeksu Cywilnego oraz art. 3 Dekretu Ustawodawczego nr 1195/1942 miał za zadanie realizację uprawnionego celu. Jak podkreślił w swym wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 roku Sąd Apelacyjny, dwudziestoletni okres przedawnienia mający zastosowanie do umów o przechowanie rzeczy zamiennych uzasadniony jest względami interesu publicznego polegającymi na konieczności rozwiązywania, w interesie społeczności, stosunków prawnych, które powstały tak dawno temu, że sama kwestia ich istnienia zaczyna budzić wątpliwości.

49. Mając na uwadze – obok innych czynników – własne orzecznictwo dotyczące przedawnienia ustawowego (zob. paragraf 43 powyżej), Trybunał uznaje, że grecki system przedawnienia ustawowego opisany powyżej funkcjonuje na rozsądnych zasadach; dwudziestoletni okres przedawnienia nie jest bynajmniej okresem krótkim i nie jest rzeczą niemożliwą bądź trudną dla osób zainteresowanych, aby doprowadzić do przerwania jego biegu.

50. Orzekając w sprawie skarżącego, sądy greckie zastosowały właściwe, pozostające w mocy ustawodawstwo oraz orzecznictwo: po pierwsze, art. 3 dekretu ustawodawczego stanowiący, że bieg przedawnienia w odniesieniu do roszczeń posiadacza rachunku bankowego ulega przerwaniu wyłącznie wtedy, kiedy posiadacz dokonuje wypłaty zgromadzonych środków bądź też przeprowadza inną transakcję na rachunku; po drugie zaś, art. 260 Kodeksu Cywilnego stanowiący, że bieg przedawnienia ulega przerwaniu, kiedy dłużnik – w tym przypadku bank – uzna dane roszczenie. Sąd Kasacyjny orzekł w tym zakresie, że akt uznania roszczenia musi być skierowany do wierzyciela i musi do tegoż wierzyciela dotrzeć, sam zaś fakt wpisania informacji o długu do dokumentacji dłużnika nie jest równoznaczny z uznaniem roszczenia w rozumieniu art. 260, nie

może zatem doprowadzić do przerwania biegu przedawnienia (zob. paragrafy 18 i 21 powyżej).

51. Trybunał uważa jednak, że tak drastyczny środek jak zastosowanie instytucji przedawnienia względem roszczeń dotyczących rachunku bankowego z uwagi na nieprzeprowadzanie na tym rachunku jakichkolwiek transakcji przez pewien okres czasu, w zestawieniu z orzecznictwem, zgodnie z którym wpisywanie kwot odsetek w dokumentacji rachunku nie jest uważane za dokonywanie na tym rachunku transakcji, może spowodować, że posiadacze rachunków – w szczególności zwykli obywatele nieznający tajników prawa cywilnego czy bankowego, znajdowali się będą w niekorzystnym położeniu względem banków, a także względem Państwa w przypadkach, gdy art. 3 dekretu ustawodawczego mieć będzie zastosowanie.

52. Trybunał zaznacza, że zgodnie z postanowieniami art. 830 Kodeksu Cywilnego, w przypadku gdy osoba, która wpłaciła pieniądze na rachunek bankowy upoważni bank do korzystania z pieniędzy, bank zobowiązany jest do ich przechowywania, jeśli zaś będzie on korzystać z nich w swoich własnych celach, zobowiązany jest on do zwrócenia takiej samej kwoty pieniężnej posiadaczowi rachunku w momencie rozwiązania umowy. Posiadacze rachunków bankowych mają zatem prawo sądzić – działając w dobrej wierze – że ich lokaty są bezpieczne, szczególnie jeśli widzą oni, że na ich rachunkach zapisywane jest oprocentowanie. Osoby takie mają prawo oczekiwać, że będą informowane o występowaniu wszelkich sytuacji mogących narazić na szwank umowę zawartą przez nich z bankiem bądź ich interesy finansowe, tak aby byli oni w stanie podjąć niezbędne kroki wyprzedzające w celu dostosowania się do wymogów prawnych oraz zapewnienia ochrony swoich interesów majątkowych. Tego rodzaju stosunek oparty na zaufaniu stanowi niezbędny element transakcji bankowych i prawa bankowego.

53. Trybunał pragnie dodatkowo powtórzyć, że zasada pewności prawa stanowi nieodłączny składnik wszystkich artykułów Konwencji oraz jeden z fundamentalnych aspektów praworządności (zob. *Nejdet Şahin i Perihan Şahin przeciwko Turcji* [Wielka Izba], skarga nr 13279/05, § 56, 20 października 2011). Zdaniem Trybunału, na Państwie ciąży pozytywny obowiązek zapewnienia obywatelom ochrony oraz sprawienia, aby banki – mając na uwadze potencjalnie niekorzystne konsekwencje działania instytucji przedawnienia – informowały posiadaczy nieaktywnych rachunków o zbliżającym się upływie terminu przedawnienia, dając im tym samym możliwość przerwania biegu przedawnienia np. poprzez dokonanie transakcji na rachunku. Brak wymogu przekazywania tego rodzaju informacji może naruszyć stan sprawiedliwej równowagi między potrzebami ogólnego interesu społeczeństwa a wymogami ochrony praw podstawowych danej osoby.

54. W opinii Trybunału, brak tego rodzaju zawiadomienia skutkował nałożeniem nadmiernego i nieproporcjonalnego ciężaru na skarżącego, czego nie da się uzasadnić ani potrzebą rozwiązywania stosunków prawnych, których dalsze istnienie zaczyna budzić wątpliwości – jak stwierdził Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie – ani też potrzebą zapewnienia właściwego funkcjonowania systemu bankowego.

55. W związku z powyższym uznać należy, że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1;

...

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

59. Artykuł 41 Konwencji stanowi, co następuje:

> „Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie."

A. Szkoda

60. Syn skarżącego wniósł o zasądzenie odszkodowania z tytułu szkód majątkowych poniesionych przez jego ojca. Powołał się w tym względzie na skargę złożoną przezeń do Trybunału, w której znalazło się żądanie zwrotu kwoty 660.000 drachm, którą skarżący zdeponował w banku, powiększoną o odsetki, co daje całkowitą kwotę 30.550,74 EUR, zgodnie z tym, co skarżący wskazał w powództwie do Sądu Pierwszej Instancji w Atenach z dnia 3 czerwca 2003 roku. Syn skarżącego wniósł także o zasądzenie kwoty 100.000 EUR tytułem zadośćuczynienia za krzywdę.

61. Co się tyczy szkody majątkowej, Rząd argumentował, że syn skarżącego nie wniósł skonkretyzowanego roszczenia wyrażonego w walucie Państwa pozwanego w wymaganym terminie, zgodnie z wymogami Reguły 60 § 2 Regulaminu Trybunału. Zdaniem Rządu, powołał się on jedynie na formularz skargi, nie zawierający jasno sformułowanego roszczenia i zawierający z kolei odniesienie do powództwa wniesionego przez skarżącego przed Sądem Pierwszej Instancji w Atenach. Co się tyczy zadośćuczynienia, zdaniem Rządu żądana kwota była nie tylko bezzasadna i zawyżona, ale dodatkowo syn skarżącego nie miał prawa do otrzymania zadośćuczynienia z tego tytułu, ponieważ osobą, która mogła doznać krzywdy w związku z zastosowaniem przedmiotowego środka, był sam skarżący, nie zaś jego spadkobiercy.

62. Trybunał stoi na stanowisku, że syn skarżącego przedstawił swoje roszczenia co do odszkodowania w prawidłowy sposób, ponieważ wniósł o zasądzenie kwoty, której domagał się sam skarżący w powództwie z dnia 3

czerwca 2003 roku przed Sądem Pierwszej Instancji w Atenach i która została w sposób jednoznaczny wyrażona w euro (kwota 30.550,74 EUR).

63. Trybunał zauważa, po pierwsze, że w niniejszej sprawie stwierdził naruszenie postanowień zdania pierwszego akapitu pierwszego art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji, po drugie zaś nie jest on w stanie spekulować co do wysokości kwoty, jaką sądy greckie przyznałyby skarżącemu w przypadku, gdyby jego powództwo odniosło sukces. Trybunał uznaje jednak za stosowne zasądzić na rzecz syna skarżącego kwotę 15.000 EUR tytułem odszkodowania oraz zadośćuczynienia.

B. Koszty i wydatki

64. Syn skarżącego wniósł także o zasądzenie kwoty 5000 EUR tytułem koszów i wydatków, nie wskazując jednak, czy kwota ta dotyczyć miała kosztów poniesionych przed sądami krajowymi, czy przed Trybunałem, czy też zarówno przed sądami krajowymi, jak i przed Trybunałem.

65. Rząd podkreślił, że syn skarżącego nie dostarczył jakichkolwiek dowodów na poparcie zasadności swoich roszczeń.

66. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału kwota na pokrycie kosztów może zostać przyznana jedynie, jeżeli zostały one faktycznie poniesione przez skarżącego i były nieuniknione, a ich suma jest rozsądna. W niniejszej sprawie, Trybunał zauważa, że skarżący nie dostarczył jakichkolwiek faktur na dowód kosztów poniesionych przed sądami krajowymi bądź przed Trybunałem. W związku z powyższym jego żądanie w zakresie zasądzenia zwrotu kosztów musi zostać oddalone.

C. Odsetki za zwłokę

67. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

W ZWIĄZKU Z POWYŻSZYM TRYBUNAŁ JEDNOMYŚLNIE

...

2. *Orzeka*, że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1;

3. *Orzeka, że*:
   (a) Państwo pozwane wypłaci skarżącemu przed upływem trzech miesięcy od daty, w której wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44

§ 2 Konwencji, sumę 15.000 EUR (piętnaście tysięcy euro) z tytułu wszelkich poniesionych szkód, powiększoną o wartość wszelkich podatków, jakie ewentualnie mogą być pobrane od tej kwoty;
(b) że od momentu upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności, należne będą odsetki zwykłe od określonej powyżej kwoty, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;

4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego w zakresie słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku francuskim i złożono na piśmie dnia 29 stycznia 2013 r., zgodnie z art. 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

André Wampach
Zastępca Kanclerza Sekcji

Isabelle Berro-Lefèvre
Przewodnicząca